

„NOVI ČAS“

izhaja vsak petek ob
12. uri dopoldne. Ured-
ništvo in upravnništvo
je v Gosposki ulici
št. 6 drugo dvorišče.

NOVI ČAS

LIST STANE:

za celo leto . . . 4 K
„manj premožne 3 „
„Nemčijo . . . 5 „
„posamezne št. 8 v
Oglasi po dogovoru.

Štev. 27.

V Gorici, 1. julija 1914.

Leto V.

Ob grobu pokojnega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove soproge.

Zastonj iščemo besed, s katerimi bi mogli izraziti bolečino, ki polni naša srca. Tako težko nam je, da ni moči tega povedati! Vse, kar nam je ljubezen do katoliških načel, ljubezen do naše presvete vladarske rodbine, ljubezen do avstrijske domovine, ljubezen do našega dragega slovenskega ljudstva postavljala kedaj pred duha kakor v sanjah, vse to smo gledali v njem, tako neusmiljeno in kruto nam ugrabljenem predragem prestolonasledniku nadvojvodi Franu Ferdinandu.

Šel je na jug, v Bosno in Hercegovino, da bi vodil velike vojaške vaje, da bi zadostil dolžnosti, ki mu jo je nalagal njegov visoki poklic. Ves vnet za povzdigo in veličino Avstrije, naše velike domovine, je žrtvoval še zadnje svoje ure za nje blagor in obrambo. Kot oče je šel na jug, da tam slovesno pokaže naklonjenost ljudstvu, ki mu je udano in se je presrečno veselilo pozdraviti ga v svoji sredi. Toda našla se je zločinska duša, ki je spočela načrt, kakor ga more le brezdanje peklo v svoji zlobi spočeti, in ki je preblagemu visokemu knezu, očetu in našemu najuoljšemu prijatelju na strahovit način življenje pretrgala.

Nismo mogli in nismo hoteli verjeti, da je to mogoče, dokler nas ni prebridka

resnica postavila pred umrlo truplo pokojnega prestolonaslednika in njegove ljubeče soproge.

Svarili so ga, ko je imel oditi na jug, da ga čakajo atentati. Pa kot mož in kot vojak se za take opomine niti ni zmenil. In poslovil se je z nežno ljubeznijo od svojih dobrih otrok. Toda visoka gospa, njegova soproga, ki je slišala o atentatih, ni hotela pustiti, da bi nje ljubljeni Franc Ferdinand sam odšel. »Če je tako, če Tebi atentati žugajo, pa grem tudi jaz s Teboj!« In šla je z njim. Kdo more premeriti ljubezen, ki jo je žena tu razodela svojemu možu! Bila je ob njegovi strani, in krogla iz zločinske roke je smrtno zadela tudi njo, ko je plemenito srce njene Franca v zadnjih utripih mislilo nanjo... Kako grozno je vse to...

In naš cesar! — Koliko boli in koliko gorja se je že razlilo na njegovo častitljivo glavo! — Umorili so mu brata, umorili soprogo izgubil je edinega sina in sedaj — v njegovih starih dneh — mu tako neusmiljeno in strašno umorijo še tistega, ki je bil cvet njegovih nad! Kje je človek na svetu, ki bi v svojem življenju moral toliko pretrpeti, kakor naš ljubljeni vladar? In kje je človek na svetu, ki bi v teh trenutkih svetega ginjenja ne sočustvoval z njim, ki toliko mora trpeti?

Ubogi otroci! Oče in mati sta jih za malo dni zapustila, da bi jim iz juga prinesla vesele spomine. Kako nežno jih je oče še malo pred smrtjo pozdravljaj. Zastonj bodo sirote čakale na mamo in očeta...

Nam pa, ki vemo, kako nam je bil pokojni nadvojvoda naklonjen, ki smo ž njim združevali vse upe za boljšo bodočnost slovenskega in hrvaškega ljudstva, boli zastaja srce. Težko nam je Slovencem, ki smo zatirani in brezpravni, dasi nam naša katoliška srca kipé udanosti in zvestobe do predrage avstrijske domovine. A upali smo, mnogo in veliko upali. Kakor svetla zarja velikega dneva je stala pred nami podoba plemenitega nadvojvode. Mi smo vedeli, da njegovo srce bije

za nas in da goji velike načrte. Ti načrti so bili naše veselje, naše upanje in naše življenje...

Sedaj pa je vse strto in razbito. V njegov grob se pogreza naše veselje in naše upanje...

Kakò svetla je bila njegova podoba v sijaju katoliškega življenja! On ni skrival, kar je nosil v srcu. Njegovo srce je bilo za Kristusa in Njegovo cerkev. Neustrašeno je kazal svoje prepričanje povsod. Kristus je vladal v njegovem idealno lepem družinskem življenju, Kristus na njegovih potih! Če je šel kam, tedaj je šel tudi v cerkev in k sv. maši. Franc Ferdinand je bil katoličan s celim srcem. In ravno takò tudi njegova visoka soproga.

Koliko smo pričakovali od njega mi kot katoličani in Slovenci...

Nemo in polni bolečine se klanjamo Božji previdnosti, ki je to veliko nesrečo pripustila. Njenih potov ne moremo umevati. Vemo samo, da nam Bog vedno hoče le najboljše in da njim, ki Boga ljubijo, služi vse le v dobro.

Ko pa zremo v duhu na rakev pokojnega prestolonaslednika in njegove visoke soproge, nam polni srce le ena silna volja: ljubiti Kristusa, katerega je on ljubil, ljubiti domovino, kateri je on svoje moči posvečal, ljubiti vladarja, v čegar službi je on umrl.

Naš prestolonaslednik Franc Ferdinand in njegova soproga ustreljena od zločinskih rok.

Prvi napad z bombo.

Prestolonaslednik se je v nedeljo okrog 10h dop. s svojo soprogo vojvodinjo Hohenberg peljal v mestno hišo sarajevsko. Tam ga je čakal župan z vsem občinskim svetom. — V prvem avtomobilu je sedel nadvojvoda s soprogo, v drugem pa, ki je last grofa Boosa Waldecka, je sedelo spremstvo. Naenkrat izmed množice ljudstva, ki je viharo z živio-klici pozdravljalo prestolonaslednika in ženo, nekdo vrže proti prvemu avtomobilu bombo. Nekatera poročila trde, da je nadvojvoda bombo, ki mu je priletela v avtomobil, odbil z roko. Druga poročila pa pravijo, da je napadalec zgrešil. Bomba je vsekakor eksplodirala še le ko se je prestolonaslednikov avtomobil odpeljal naprej. Pač pa je zelo poškodovala drugi avtomobil. Pri tej priliki je bil ranjen podpolkovnik Merizzi in sicer na vratu. Tudi med gledalci je bilo ranjenih mnogo žensk in otrok.

Bomba je eksplodirala s toliko silo, da so posamezni kosi železa in svinca prebili celo vrata pri trgovinah. Bomba je bila navadna steklenica, napolnjena z razstrelivom in narezanimi kosi železa in svinca. Vtisk eksplozije je bil velikanski. Vse je bilo zbegano in ljudje so bežali vsevpred. Prestolonaslednik je dal ustaviti svoj avtomobil in si dal javiti cel dogodek. Nato se je nadaljevala vožnja do mestne hiše. Prestolonaslednik je izstopil iz avtomobila sicer bleđ, a zravnano ko sveča in odločno ter je pomagal izstopiti tudi svoji soprogi vojvodinji Hohenberg, ki je bila bleđa in vsa prepadena. Tu je ljudstvo prirejalo visoki dvojci velikanske ovacije. Na magistratu je hotel visokega gospoda pozdraviti župan. Predno pa je prišel svoj pozdravni govor, stopi k njemu prestolonaslednik in mu zakliče z resnim glasom: »Prihajam vas obiskat, sprejet pa sem z bombo. Sedaj pričnite!«

Sarajevski župan pozdravlja visoka gosta.

In ves bleđ je govoril župan pozdravni govor, v katerem pravi na koncu: Vse meščanstvo deželnega glavnega mesta Sarajeva je v tem trenutku srečno in se veseli tega dogodka in navdušeno pozdravlja visoka gosta v globokem prepričanju, da prinese bivanje visokih gostov v našem mestu Sarajevu še nove naklonjenosti v prid našemu napredku in blagostanju in naveže k še večji globoki hvaležnosti in lojalnosti, ki navdajata naša hvaležna srca vedno in povsod. V tem navdušenju kličejo naša srca:

»Dobrodošli! Naj žive naši ljubljeni visoki gosti, c. i. kr. Visokost presvitli g. nadvojvoda prestolonaslednik Franc Ferdinand in N. Visokost vojvodinja Sofija Hohenberg!«

Bog ohrani c. i. kr. Vel. našega milostljivega vladarja cesarja in kralja Franca Josipa I.

Nadvojvodov odgovor in zahvala.

Nato je govoril prestolonaslednik Franc Ferdinand:

»S posebnim veseljem sprejemam zagotovilo vaše neomajne zvestobe in privrženosti do N. V. našega milostljivega cesarja in kralja. Zahvaljujem se vam, g. župan, pristrčno razveseljen nad pozdravom in ovacijami, ki jih je priredilo ljudstvo meni in moji soprogi, posebno še, ker uvidim v njih poseben izraz veselja, da se je atentat ponesrečil. Odkritosrčno zadoščanje me navdaja, da mi je dana možnost, da sem se osebno prepričal za časa kratkega bivanja v vaši sredi o razveseljivem razvoju in napredku dežele, za katere prvotni razvoj sem se vedno živahno zanimal.«

V hrvaškem jeziku je nadaljeval nadvojvoda: »Prosim vas, da izročite prebivalstvu tega lepega deželnega mesta moje pristrčne pozdrave in zagotovilo moje nespremenljive naklonjenosti.«

Med govorom županovim se je visoki dvojici povrnila dobra volja. Oba sta ljubeznjivo gladila kodrasto glavico mali deklici, ki je prinesla vojvodinji šopek cvetlic. In kako kmalu za tem je sledila smrt po roki zverinskega morilca.

Drugi napad z revolverjem. — Prestolonaslednik Franc Ferdinand in vojvodinja Zofija — ustreljena!

Iz magistrata bi se bil nadvojvoda imel takoj vrniti v konak (dvorec, v katerem stanuje načelnik bosanske vlade.) Toda nadvojvoda je hotel obiskati še ranjenega podpolkovnika Merizzi v bolnišnici. Zaman je bilo prigarjanje, češ da je še vedno nevarnost napada. Nadvojvoda je pogumen, kakor je bil, odgovoril: Ne bojim se ničesar. In avtomobil je zavil iz nabrežja v ozko ulico. Tu so nekatere ženske že dalje časa opazovale družbo srbskih dijakov, ki so se skrivnostno menili med seboj. Eden med njimi je pozorno gledal na cesto ter desno roko držal v žepu. Ženski sta hoteli to naznani policiji, a v tem so se že približali avtomobilu. Ko privozi v ozko ulico nadvojvodov avtomobil, oni neznanec naenkrat potegne desnico iz žepa, nameri in ustrel dvakrat zaporedoma.

Pri vožnji iz magistrata v garnijisko bolnico je sedel deželni šef Potiorek z obrazom proti prestolonasledniku, na avtomobilovo stopnjico pa se je ob strani postavil grof Harrach, da bi s svojo osebo ščitil nadvojvodo pred eventualnim novim napadom. Prestolonaslednik je o tem napravil ravno šaljivo opazko, ko sta od druge strani Franc Jožefove ulice padla smrtonosna strela. Potiorek je začetkom mislil, da se zopet ni ničesar zgodilo, a sekundo pozneje sta se prestolonaslednik in njegova soproga že zgrudila.

Prva krogla je prodrla avtomobil in zadela vojvodo. Hohenberg v desno str-

trebuha ter obtičala v hrbtu. Drugi strel je zadel prestolonaslednika v vratno žilo. Vojvodinja je padla v naročje prestolonaslednikovo. Nekaj minut pozneje se je onesvesil tudi prestolonaslednik, ki je imel vso obleko okrvavljeno. Napad se je izvršil z bliskovno naglico. Mnogo okoli stoječih vsled ropota avtomobilov ni čulo niti strelav, dasi je ulica na kraju atentata tako ozka, je mogel napadalec streljati iz neposredne bližine. Na izrečno željo nadvojvodovo so opustili vojaške odredbe, ki so jih nameravali izvršiti po prvem atentatu. Nadvojvodo in njegovo soprogo so prepeljali v konah, kjer sta smalu na dobljenih poškodbah umrla. Množica je takoj prišla aretiranega napadalca o-smošolca Principa in ga skoro pobila do smrti.

Popis očividca. Zadnje besede umirajočih.

O zadnjih trenutkih visoke dvojice poroča visok vojaški dostojanstvenik, ki se je tudi vozil v nadvojvodovem avtomobilu, tako le:

Vojvodinjo Sofijo Hohenberg je zadela prva krogla, in sicer od desne strani in je na mah padla prestolonasledniku na kolena. »Kaj ti je?« je zaklical prestolonaslednik in se pri tem napol vzdignil. A že v istem trenutku je razprostrl roke in padel vznak nazaj na sedež. Projektil ga je namreč zadel naravnost pri goltancu. Razbil mu je žilo odvodnico. Kri je curkoma brizgnila iz male žile. Tako je bila polita vsa desna stran njegove uniforme s potoki krvi. Avtomobil je med tem že odšel kakih 10 metrov naprej. Fzm Potiorek, ki se je nahajal v prestolonaslednikovem avtomobilu, je skočil pokonci in razgrnil svojo suknjo. Tu so že prihiteli na pomoč tudi oficirji iz drugih avtomobilov. Vojvodinja Hohenberg se je v tem trenutku zopet dvignila, in posegla s prstom proti vratu svojega soproga. Zdelo se je, kakor da bi hotela s prstom zamašiti rano, iz katere je curkoma lila kri. Zavpila je obenem parkrat s slabotnim glasom: »Moj Bog! Moj Bog!« Skoro nato je padla vznak in obležala na mestu mrtva. Mi smo bili vsi od groze kar hromi in gluhi. Vem, da sem videl celo gručo ljudi, ki je zrla v nas nemo in srepo, s široko odprtimi očmi. Čutil sem, da se je avtomobil obrnil in drčal preko mostu naravnost proti vladni palači. Šele tam smo videli, da je vsaka pomoč zaman. Prestolonasledniška dvojica je težko hropeč ležala v salonu. Bila sta oba popolnoma v nezavesti. Prestolonaslednik je, ko so ga nesli, parkrat odprl svoje medle oči in cpetovano stegnil roke, iskajoč nekaj v zraku. Med tem je že prišel frančiškanski provincijal Mihačev in nodelil obema generalno odvezo in molil. Prestolonaslednik je imel prestreljen goltanec in vojvodinja je bila istotako smrtno ranjena. Naenkrat smo stali v palači pred dvema mrličema.

Prestolonaslednik očividno ni vedel, da je njegova soproga smrtno ranjena. Ko je že sam ležal v avtomobilu, ves polit z lasno krvjo, je še s težavo spregovoril

besede: »Zofija, živi Ti najinim otrokom.« To so bile njegove zadnje besede.

Še v nedeljo malo pred smrtno vožnjo je nadvojvoda poslal dolgo brzojavko domov svojim otrokom, ki jim opisuje krasote dežele, mesta in sprejema. Na koncu pa pravi: »Bodite pridni! Vas pozdravlja in poljublja — mati in oče.« — In ravno predno je oba zadela krogla morilčeva, se je avtomobil za hip ustavil pri pošti, kjer je načelnik pošte prinesel brzojavni pozdrav svojim starišem.

Še tretji napad pripravljen!

Poročajo, da je bil pripravljen še tretji atentat z bombo za slučaj, da bi se bil ponesrečil drugi. Malo nižje v ulici so namreč našli nerazstreljeno bombo, ki jo je napadalec pustil tam, ko je videl, da je ne rabi več. To znači, da je bila proti prestolonasledniku cela zarota.

Grozna vest je pretresla vse.

Strašna vest se je bliskoma razširila po mestu in deželi in ljudstvo grozno pretresla. Hrvatje so se začeli zbirati in ogorčenje proti Srbom je rastlo. Na nekem trgu je **cela velika množica pokleknila in na glas molila za duši ranjkih.** Bosenski sabor se je takoj zbral k žalni seji in izrekel svoje ogorčenje nad umorom. Enako tudi sarajevski občinski svet. Sarajevski župan je izdal na prebivalstvo oklic, v katerem pravi, da prebivalstvo z največjim ogorčenjem obsoja gnjusni zločin. Dasi je dokazano, da ima **strašni zločin svoje korenine IZVEN NAŠE DOMOVINE.** — dokazano je, da so bombe iz Beograda — je vendar upravičen žalostni sum, da je tudi v naši domovini, tudi Sarajevu podležev. Ogorčeni smo, nad strašnim dejanjem, ki se je zgodilo v Sarajevu, katerega prebivalstvo je bilo vedno patriotično in lojalno. **Sveta dolžnost sarajevskega prebivalstva je take izvrške iz svoje srede iztrebiti in sramoto, ki je padla na Sarajevo, izmiti.**

Hrvatje v Sarajevu in v Bosni so v nedeljo zvečer in v ponedeljek priredili velikanske demonstracije proti Srbom, ki jih nazivljajo »narod morilcev kranjev.« Več stavb in hotelov so v Sarajevem razbili, pobijali šipe, pretepali Srbe i. t. d. Demonstracije so bile tako nevarne, da je moralo vojaštvo priti na ceste s strojnimi puškami. Razglašeno je obsedno stanje. Feldcajgmajster Potiorek je izdal razglas, da se uvaža obsedno stanje: **Sporazumno s predstojnikom višjega sodišča in višjega državnega pravdnika odredim obsedno stanje v mestni občini in v okraju Sarajevem zaradi sledečih hudodelstev: 1. veleizdaja, 2. proti vojni sili, 3. kaljenje javnega miru, 4. vstaja, 5. upor, 6. javno nasilstvo, 7. umor, 8. uboj, 9. težka telesna poškodba, 10. požig, 11. rop in 12. podpora in pomoč k enemu omenjenih hudodelstev, se kaznujejo s smrtno kaznijo.** O tem sem izdal to objavo z ukazom, da se mora vsak vzdržati pod smrtno kaznijo zbiranja v svrhu demonstracij, hujskanja in udeležbe demonstracij in se v vsem pokoriti uradnim odred-

bam v svrhu onemogočenja izvršitev omenjenih hudodelstev.

Tudi po drugih mestih Bosne so bile velike protisrbske demonstracije.

Na Hrvaškem.

Tudi tu je ljudstvo bilo vse otrpnelo vsled grozne vesti. Ogorčenje je dobilo duška v velikih protisrbskih demonstracijah na Hrvaškem, posebno v Zagrebu kjer so Hrvatje razbili okna na srbskih hišah. Tudi v hrvaškem saboru so bili v torek velikanski nemiri. Hrvaški poslanci niso pustili govoriti predsednika sabora, da bi ta izrekel sožalje v imenu sabora. Klicali so mu: »Ne boš govoril, ker ti ne pojde od srca. Ti si tudi Srb.« »Ven z morilci!« »Ven s Srbi!«

Na Goriškem

V Gorico je došla tužna vest kmalu popoldne in sicer se je govorilo, da se je prestolonaslednik ponesrečil z avtomobilom. Pozneje so dohajala poročila, da se je izvršil grd zavraten umor nad dvojico, v katero smo vsi Jugoslovani stavili tako visoke nade. Nemogoče nam je bilo verovati. »Saj ni res.« — Saj ne more biti resnično. Toda proti večeru je zaplapolala črna zastava na gradu, na glavarstvu, na nadškofijskem dvorcu in drugod. Tedaj nam je bilo vsem jasno, da vest kruta kakor je — je žal resnična. Ljudje so pobiti postajali v družah, govorili, solze so rosile lica in brade resnih mož. Resnično! Prav tedaj smo se zavedli, kaj je nam Slovencem bil naš ljubljani Franc Ferdinand in kako globoko smo spoštovali njegovo družico vojvodinjo Hohenberg, ki se je v njej pretakala plemenita slovanska kri. In ta kri je tekla vsled nečutenega zločina zloblenca, ki je žal — Slovan. Prav je rekel marsikdo: S to dvojico umirajo tudi naše nade in naše upanje. Uboga Avstrija, ubogi cesar, kako bridke izkušnje moraš prestati še v sivi starosti svojega muk in bolesti polnega življenja. In ne v poslednji vrsti se nam je krčilo srce, ko smo se spomnili na nedolžne 3 otročiče, ki gori v grodu Kono-pištu nestrpnost pričakujejo povratka svojih roditeljev. Kdor ve, kako vzorno, ljubezai polno je bilo tiho družinsko življenje prestonaslenikovo, ta občuti v polni meri sočutje z ubogimi sirotami.

V ponedeljek je vse nestrpnost pričakovalo listov. Kar trgali so se za nje. Zastave vise skoro po vseh hišah.

Naše kmečko ljudstvo živo čuti, kaj je bil nadvojvoda Franc Ferdinand. Ljudje se povsod pogovarjajo o tem in slišati je ostre obsodbe grdega zločina ter globoko obžalovanje obeh žrtev.

Sožalnice.

V imenu S. L. S. in v imenu kluba S. L. S. v deželni zboru je na glavarstvu izrazil g. drž. poslanec svetnik Fon naj-globokejše ogorčenje nad podlim zločinom ter najiskrenejše sožalje nad tragično smrtjo prestolonaslednika in njegove soproge, ki sta bila naš posebno nam Slovencem najlepši up in nada. Želja nas vseh je, da bi ljubi Bog dal prestvetlemu

vladarju dočakati še dolgo vrsto let! To je gotovo želja vseh Slovencev, vseh Avstrijcev.

Sožalnica goriške slovenske duhovščine.

Duhovska zveza v Gorici je radi groznega zločina v Sarajevu poslala na kabinetno pisarno Nj. Veličanstva dobesedno sledečo sožalnico:

Vaše ckr. apostolsko Veličanstvo!

V dno srca užaljeni radi nečloveškega zločina, izvršenega nad vzvišeno osebo našega preljubljenega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in Njegove visoke soproge, občuti slovenska duhovščina Goriške nadškofije največje ogorčenje in neotolažljivo žalost. V tej težki uri za Vaše apostolsko Veličanstvo, Najvišjo, cesarsko hišo in vso monarhijo, izvoli sprejeti Vaše apostolsko Veličanstvo najspoštlivejši izraz našega globokočutečega sočustvovanja in molimo k Vsemogočnemu Bogu, da utolaži Vaše žaljeno srce in blagoslovi ter čuva ljubljeno domovino avstrijsko.

Š e m p a s 30. VI. 14.

Fr. Frankè
tč. tajnik.

Blazij Grčar,
tč. predsednik.

Cesarju naznanijo grozno vest.

Cesar se je pred nekaj dnevi pripeljal iz Dunaja v Lj., da se tam odpočije. Kar ga v nedeljo popoldne zadene grozna vest. Nekaj časa je bil kakor omamljen. Nato pa je zajokal in zaklical: »Strašno! Strašno! Meni ne ostane prihranjena nobena bolečina!« Nato se je zaprl v svoje sobe in jok. Pri kosilu ni pokusil nobene jedi. Dal je takoj povelje, da se vrne na Dunaj, kamor je došel v ponedeljek ob 11h. Tu ga je pričakovala velika množica ljudstva, ki ga je molče pozdravljala. Novi prestolonaslednik Karl Franc Jožef je sprejel na kolodvoru cesarja.

Po Dunaju so se razširile vesti, da je cesarja zadela kap. Toda to ni resnično. Cesar se primeroma dobro počuti.

Po celi Evropi

je ta vest uplivala kot strela z jasnega neba. Italijanski listi obžalujejo cesarja. Z državnih poslopj plapolajo črne zastave. Nemški cesar je dobil brzojavko na morju. Zapovedal je, takoj vrniti se. Nemške in angleške vojne ladje imajo zastave razobešene na pol droga v znak žalosti. Ruski car in mnogo velikašev je izrazil žalost. Žalost za prestolonaslednikom, ki so ga vsi spoštovali kot moža, je splošna.

Angleški dvor je odpovedal napovedani dvorni ples v znak žalosti, nemški poslanik na Dunaju je izrazil osebno sožalje nemške vlade grofu Berchtoldu. To so storili tudi poslaniki vseh držav na Dunaju. Angleški kralj je izrazil osebno svoje sožalje avstrijskemu poslaniku v Londonu. Ruski državni zbor je v svoji seji izrazil svoje sožalje glede na strašno sarajevsko nesrečo; v bolgarskem sobranju je ogorčenje obsojal sarajevski zločin ministerski predsednik Radoslavov. Rimski župan je brzojavno dunajskemu županu izrazil sožalje. Angleško časopisje

ogorčeno obsoja sarajevski umor. Srbski uradni bozjav objavlja vladni komunikate, ki najostreje obsoja zločin. Srbska vlada je ukazala v Belgradu v znak sožalja zapreti vse javne lokale in celo kavarne ob 10. zvečer. Na Laškem je odrejeno dvorno žalovanje od 29. junija do 5. julija, na švedskem dvoru pa desetdnevno dvorno žalovanje. Sultan je brzojavno kondoliral cesarja Franc Jožefu. V rumunski zbornici je Bratiannu najostreje obsodil sarajevski zločin. Sejo so v znak žalosti zaključili, kakor tudi sejo senata.

Sveti oče papež Pij X.

Svetega očeta je obvestil v napadu kardinal Mery del Val. Bil je tako ginjen, da ni mogel dolgo govoriti. Rekel je: »Ubogi cesar!« Molil bom za ubogi žrtvi na grobu sv. Petra. -- Zvečer se je podal v cerkev sv. Petra na grob sv. Petra, kjer je molil za rajnika.

Otroci zvedo za smrt svojih starišev.

Ko je dospela vest o groznem dogodku, se je grofica Henrijeta Chotek takoj odpeljala v grad Hlumek, kjer se nahajajo otroci prestolonaslednika. Ni jim upala povedati, da nimajo več starišev. Rekla jim je le, da sta oba nenadoma nevarno obolela in da ju ne bo v torek nazaj, kakor je bilo to določeno. Nato jih je peljala v cerkev, da tam molijo za mater in očeta. Proti 7. uri zvečer je vzgojitelj duhovnik dr. Stanovski na kolikor mogoče prizanesljiv način obvestili vse tri otroke o strašni izgubi, ki jih je zadela. Prizor, ki je sledil nato, se ne da popisati in je tudi umljivo, da se je grofica Chotkova, videča vso ono silno žalost, onesvestila. Vse otroke je pretresel krčevit jok, ki je trajal nad pol ure. Otroci so bili neotolažljivi. Vsi navzoči so tolažili otroke, ki so se stresali v strašnih stresljajih ter neprestano klicali očeta in mater. Na gradu so se nahajali tedaj še grof Guthenau s soprogo, potem knez Schwarzenberg, grof Nostitz in grof Schönbörn, ki so tolažili sirote.

Iz življenja nadvojvode in vojvodinje.

Otroška leta nadvojvode.

Prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand je bil rojen 18. decembra 1863 v Pragi. Oče njegov je bil nadvojvoda Karel Ljudevik, ki se je poročil leta 1862. v Benetkah s hčerjo kralja obeh Sicilij Ferdinanda II., princeso Marijo Anunciato, ki mu je povila rajnega prestolonaslednika Franca Ferdinanda, nadvojvode Otona, Ferdinanda, Karla Ljudevika in nadvojvodinjo Margareto. Staremu sedem let je umrla Francu Ferdinandu njegova mati, njegov brat Oton je bil šele pet let star, sestra pa šele eno leto. Oče nadvojvoda Karel Ljudevik se je leta 1873. tretjič oženil s princeso Marijo Terezijo, hčerjo portugalskega infanta Don Miguela, ki mu je povila nadvojvodinjo Marijo Anunciato in Elizabeto. Marija Terezija je bila osirotelim otrokom nadvojvode Karla Ljudevika zelo skrbna,

dobra mati. Oče je bival najrajši v svoji rodbini, kjer je bilo življenje zelo priprosto. Kako je mrzil oče rajnega Franca Ferdinanda vsako razkošje, dokazuje dejstvo, ker se ni po železnici vozil s posebnimi vlaki in niti ne s salonskimi vozi, s katerimi se navadno še celo ministri vozijo. Miadi nadvojvoda Franc Ferdinand je bil že kot mlad deček zelo resen, postaven, tak je tudi ostal.

Nadvojvoda Franc Ferdinanda niso vzgajali za vladanje. V detinski njegovi dobi ni nihče niti slutil, da postane kdaj miadi nadvojvoda prestolonaslednika princa Rudolfa, a kljub temu se je moral seveda veliko učiti. Še le po smrti princa Rudolfa se je začel pripravljati na prestolonasledstvo.

Nadvojvoda vojak.

Rajni prestolonaslednik je bil vojak z dušo in s telesom. Vstopil je v armado kot poročnik. Služil je v pehoti in v kavaleriji. V dragonskem polku št. 4. je služil kot ritmojster. Njegov švadron je bil najboljši. Rajnik je pa tudi poznal vsakega vojaka, vsakega konja. Poleg poslov kot častnik je pa tudi vso skrb posvetil zbirkam umetnin.

Kot štabni častnik je prestopil rajni prestolonaslednik zopet k pehoti in je služil pri češkem pešpolku št. 102, ki ga je tako ljubil, da je še pozneje rad pravil, kako da je bil s tem slovanskim češkim polkom zadovoljen.

Nadvojvoda je kazal napram vojaškim zadevam veliko zanimanje in razumevanje. Cesar mu je vsled tega veliko zaupal in mu določil na tem polju obširno delovanje. Franc Ferdinand je poveljeval na manevrih diviziji, koru in leta 1902. pri cesarskih manevrih. Leta 1903. je vodil prestolonaslednik Franc Ferdinand prvič velike manevre, ki so se vršili na južnem Ogrskem. Že sedem let sem je vodil nadvojvoda stalno velike manevre. In sedaj je vodil velike manevre 15. in 16. kora v Bosni. Vojaško delovanje prestolonaslednika se je tekom let zelo razširilo. Imel je svojo vojaško pisarno, ki mu jo je podelil cesar. Pri vseh večjih glavnih cesarjevih posvetovanjih mu je bila podeljena prva beseda. On je bil poklican voditi ob vojne kot vrhovni poveljnik vse tozadevne posle na morju in na suhem. Dne 17. avgusta 1913. leta je bil imenovan za vrhovnega poveljnika splošne oborožene moči. Franc Ferdinand je kazal veliko zanimanje tudi za mornarico. Dne 2. septembra 1902. je bil imenovan za admirala in kmalu nato je dobil priložnost zbrati okrog sebe mornariški častniški zbor in povedati, kakšna je v bodoče naloga vojaške avstrijsko-ogrske mornarice. Ko je bil prestolonaslednik imenovan admiralom, je zahajal skoro vsako leto spomladi na Brioni in v Pulj, kjer se je zelo rad mudil.

In kot vrhovni poveljnik avstrijske armade je pret. dni vodil velike manevre v Bosni. Nadvojvoda je bil z manevri zelo zadovoljen. Pohvalil je dnevnem po-

velju častnike in moštvo ter zapovedal, naj se njegova zahvala prebere vsemu moštvu v materinskih jezikih.

Prestolonaslednikov zakon.

Prestolonaslednikov zakon je bil zelo, zelo srečen: Prestolonaslednik Franc Ferdinand se je 1. julija l. 1900. poročil s Čehinjo groficom Sofijo Chotek. Četudi je cesar želel, da bi bil nadvojvoda Franc Ferdinand poročil kako princezinjo, je dovolil, da je rajni nadvojvoda poročil pobožno, lepo češko grofiko. Zakon je bil nad vse srečen. Dne 28. junija 1900. je nadvojvoda izjavil, da se za svoje otroke odpove prestolonasledstvu. Grofica Chotek je bila od cesarja povzdignjena v kneginjo, pozneje v vojvodinjo Hohenberg. Poročena sta bila na Češkem.

Vstajal je ranjki zgodaj. Hitro je rešil še zaostanke prejšnjega dne, ker zjutraj so že dohajali drugi spisi, ki jih je odposlanc iz Schönbrunn prinašal. Najsrečnejši trenutki so pa bili tisti, ki jih je prebil s svojo ženo, vojvodinjo Hohenberg, s katero je tudi zdaj skupaj umrl. Rajna vojvodinja Hohenberg je živela svojemu možu in otročičem. Zajtrkovala je prestolonaslednikova rodbina skupno z otroci, ki so bili najbolj srečni, kadar je na piano zaigrala. Po zajtrku je vojvodinja Hohenberg kaj šivala ali pletla, prestolonaslednik je pa kaj čital, nato se je pa podal v pisarno.

Ko se je pred kratkim na Dunaju mudil ogrski kardinal Csernoch, se je nadvojvoda razgovarjal z njim in je z veliko ljubeznijo govoril o svoji ženi. In iz njegovih oči je sijala najlepša sreča. Dejal je: »Eminenca, že večkrat sem videl, da v življenju človek naredi mnogo stvari, ki bi jih pozneje drugače uredil, če bi jih mogel. Toda če bi moral še enkrat stopiti v zakon, bi ravnal ravno tako, kakor sem ravnal.«

Življenje vojvodinje Hohenberg.

Rajni nadvojvoda Fran Ferdinand je spoznal v hiši svoje matere mlado, zgodaj esirotelo značajno češko grofiko Zofijo Chotek pl. Chotkovo in Vogrin, ki je bila rojena 1. marca 1868. v Stuttgartu. Duho-vita, pridna in pobožna češka grofica se je rajniku tako priljubila, da je sklenil jo poročiti. Premagati je moral tisočero ovir. Cesar Franc Jožef bi bil rad videl, da bi bil rajni prestolonaslednik poročil kako enakorodno princeso, in mu svetoval, da naj počaka, predno sklene nerazdružljiv zakon, da naj poizkusi, če ga res preveva čut čiste ljubezni. Opozoril je prestolonaslednika, da po hišnih postavah Habsburžanov ne bi mogli postati njegovi otroci, če grofica Chotekovo poroči, nikdar nasledniki prestola. Ponosni nadvojvoda prestolonaslednik Franc Ferdinand je pa rajši poslušal glas svojega srca, kakor glas častihlepja in je s slovesno prisego dne 28. junija 1900. v cesarjevi navzočnosti obljubil, da njegovi bodoči otroci ne bodo zasedli avstrijskega prestola. Cesar in rajni prestolonaslednik sta bila oba ob tej slovesnosti globoko ginjena. Modri naš vladar je dovolil rajniku poročiti grofiko Chotek; poročena sta bi-

la 1. julija 1900., 1. julija 1900 ji je podelil cesar naslov kneginja Hohenberg z nagovorom knežja milost, dne 4. oktobra 1909. jo je povišal cesar v avstrijsko vojvodinjo z naslovom visokost. Na Ogrskem so pa v državnem zboru izjavljali, da če zasede kdaj rajni prestolonaslednik ogrski prestol, bi Ogri vojvodinjo priznali za svojo kraljico. Cel svet zna, kako srečen da je bil zakon rajnikov. Res, da se je rajnica odtegovala hrumu in šumu na dvoru, a zato se je posvetila rodbini in možu. Visoko so rajnico cenili tudi v inozemstvu. Strogi angleški dvor jo je sprejel ob prestolonaslednikovem obisku kot ženo bodočega avstrijskega cesarja, tudi cesar Viljem je rajnico ob vsaki priliki odlikoval, kar jo je le mogel. Povila je rajnica nadvojvodi prestolonasledniku kneginjo Zofijo Marijo Franciško 24. julija 1901 v Konopištu, kneza Maksimilijana Karla Franca 29. septembra 1902. na Dunaju in dne 27. majnika 1904. kneza Ernsta Alfonza Karla Franc Jožefa. Rajnica je bila prava opora rajnemu prestolonasledniku.

Zvesta do smrti.

Ko je bila klicala dolžnost rajnika k velikim vojaškim vajam v Bosno, bi bil rad rajnik, da bi ostala žena doma, a zvesta žena se je podala na pot in umrla je ob strani svojega ljubečega, vdanega ji soproga.

Že teden prej so svarili nadvojvodo, naj ne hodi v Bosno, češ da je nevarnost atentata. Ko se je izvedelo, da tudi vojvodinja hoče z njim, so tudi njo svarili. Ona pa je odgovorila:

»Če mojemu možu kaka nevarnost preti, potem je moje mesto na njegovi strani.«

In res! Skupno sta umrla in skupno bosta počivala v lastni grobnici v gradu Arstetten.

Zapuščeni otročiči!

Kakor ostru puščica rani srce, tako zaskeli v dnu človekovega srca misli na one tri nedolžne otročiče, ki so onega lepega nedeljskega dopoldneva postali sirote. Veselo in brez skrbi so se igrali v bajno lepih vrtovih gradu Konopišt, v istem trenutku pa sta v zadnjih vzdihih ležala njih roditelja ter še v zadnjih trepetljajih mislila na nje. Nič več jim ne bo resno ljubeznjivi »očka« pregledaval njih nalog, nič več jim roka blage matere gladila kodrastih glavice.

Pred tako bolečino stojimo nemi in vsaka beseda je odveč. In vendar! Kar je v Avstriji očetov in mater, kar je poštenih src, vse te čuti bolečino teh sirot. In posebno nam Slovenskim in Hrvatim, ki smo z njihovimi roditelji največ izgubili, nam trepeče srce tudi za te otroke. Ljubezen cele Avstrije, ljubezen vseh avstrijskih Slovanov in Slovencev in Hrvatov — V zre na te sirote v Konopišt!

Prestolonaslednik Franc Ferdinand prijatelj Slovanov in zaščitnik Jugoslovanov.

Slovani, posebno pa mi Slovenci in Hrvatje, smo z rajnim Francem Ferdinandom izgubili svojega najboljšega prijatelja in zaščitnika. On je bil kot mož

odločno katoliškega prepričanja trdne volje, avesti v Avstriji med narodi mir na podlagi pravičnosti. On je bil tisti, ki je delal na to, da se združijo jugoslovanske avstrijske dežele v avtonomno državo: trializem.

Franc Ferdinand je globoko pojmoval svojo nalogo kot bodoči vladar Avstro-Ogrske; lahko rečemo, da najbolj med vsemi, ki jili je božja previdnost postavila na vodilno mesto v naši državi. Odlikovali so ga visoka inteligenca, široko obzorje in nezlomljiva energija. Zato je takoj izprevidel, kakšne važnosti je za državo veliko jugoslovanstvo. Zato se je za usodo Hrvatov in Slovencev živo zanimal, cenil njihovo veliko lojalnost in zlasti njihovo vdanost do dinastije, njihovo globoko vernost, ki je najsigurnejši porok zvestobe narodov. Ni sledil v svojem srcu kratkovidni politiki one birokracije, ki prezira narodne težnje Hrvatov in Slovencev, ker je dobro vedel, da je monarhija na jugu proti vsem svojim sovražnikom najbolj zasigurana, če se osrečijo in zadovolijo njeni najzvestejši stražarji Hrvati in Slovenci. Zato smo upravičeno upali, da bo Franc Ferdinand kot bodoči vladar pravične zahteve Jugoslovanov podpiral in da bo res to, kar je obeta: vladar veliki, bogati, mogočni, trdni in nepremagljivi Avstriji, domovini srečnih narodov.

Zdaj ga ni več: padel je kot žrtev grdega fanatizma nezrelega, od sovražne protiavsrijske propagande nahujskanega mladeniča; sin srbskega naroda je uničil življenje največjega prijatelja avstrijskih Jugoslovanov.

Po njegovem prihodu v Bosno so ga hrvaški listi navdušeno pozdravljali: »Živio bodoči kralj združene Hrvaške!« In sedaj ga ni več.

Pobožnost Franca Ferdinanda.

Oseba, ki je pokojnemu nadvojvodi stala prav blizu, pripoveduje o njem naslednje:

Nadvojvoda prestolonaslednik Franc Ferdinand ni le živel, ampak tudi umrl kot pravi katoliški kristijan. Bilo je na praznik Srca Jezusovega v petek 19. junija, torej tik pred odhodom iz Konopišta, ko je slovesno s svojo družino in vsemi uslužbenci dvora v Konopištu prejel sv. zakramente med sv. mašo ob 8h zjutraj. Imel je navado vedno na prvi petek v mesecu po stari katoliški navadi prejemati sv. zakramente. Kakor da bi bil že takrat slutil nesrečo, je na vse napravo vtis, kakor da ne more nehati moliti. Prisostvoval je še naslednji sv. maši ob 9h. Popoldne ob 5h je nadvojvoda šel s celo družino v kapelico Srca Jezusovega, ki jo je on sezidal v parku Konopišta. Tam je molil dolgo in goreče.

Neposredno pred odhodom iz Dunaja v Sarajevo je obiskal še kapelico v gradu Belvedere, kjer je za časa bivanja na Dunaju stanoval. Tam je premolil dolgo, Mislili so že, da bo vlak moral odpeljati pozneje kakor je bilo določeno.

Tudi v Bosni je visoka dvojica z vneto pobožnostjo izpolnjevala krščanske

dolžnosti. Tudi pred atentatom sta bila pri sv. maši. Na praznik sv. Petra in Pavla je nameraval nadvojvoda prisostvovati sv. maši na povratku domov na bojni ladji. To se ni več zgodilo. Pač pa sedaj na isti bojni ladji v isti kapelici počiva truplo njegovo in njegove žene.

Tako je rajni nadvojvoda in njegova rajnka soproga nam vsem vzgled pravega katoliškega kristjana, ki živi tako, da lahko vsak trenutek stopi pred svojega Stvarnika.

Pokojni prestolonaslednik vzgled odločnega katoličana.

Rajni prestolonaslednik je bil odločen mož, ki je imel navado, da je povedal, kar je mislil. Rajnik je imel rad v svoji okolici katoličane. Ko se je enkrat peljal v Peterbug obiskat ruskega cara, si je izbral za svojega spremljevalca med drugimi tudi člana ogrske katoliške ljudske stranke, grofa Zichyja, ki je bil takrat v opoziciji proti vladi. Vsemogočna takratna liberalna Tiszova stranka je zagnala velik vihar in takratni ogrski ministerski predsednik Szell je cesarja pregovoril, da je po njegovi želji ostal takrat grof Zichy doma, a nadvojvoda prestolonaslednik ni hotel vzeti za spremljevalca nobenega ogrskega magnata Tiszove judovsko liberalne klike, kar ugledu monarhije v Rusiji ni čisto nič škodilo. Nepozabno ostane, kakšno odločno stališče je zavzel rajnik nasproti gibanju »proč od Rima«. Vsenemci so zagnali nečuten vihar proti katoliški verki. Vlada je bila nasproti gibanju »Proč od Rima« slaba, tu pozove prestolonaslednik k sebi predsednika katoliškega šolskega društva dr. Kasparja Schwarza in mu izjavi, da prevzema nenaprosen pokroviteljstvo društva in da bo društvo z vso svojo močjo ščitil. Hujskači so se seveda zelo razburili, v parlamentu so izlili toliko gnojnice, a gibanje »Proč od Rima« se je kmalu ohladilo, danes se o njem skoraj več ne govori. Rajnik je takrat dokazal, da ni katoličan zgolj radi rodbinske tradicije, ne zato, ker dvorni predpisi ob gotovih dneh predpisujejo udeležbo ob gotovih natančno predpisanih ceremonijah, marveč da je bil katoličan iz prepričanja. Vsenemci so takrat trdili, da živi prestolonaslednik v češki okolici in da je prijatelj Čehov. Niti z eno besedico se rajnik ni zmenil za vsenemške obrekovalce. A ne samo ob vsenemškem gibanju »Proč od Rima«, tudi ob drugih prilikah je večkrat jasno pokazal svojo globoko vernost. Sijajen uspeh evharistične slavnosti na Dunaju je bil pred vsem zasluga rajnega prestolonaslednika. Njegov zgled je zelo vplival med častniki, ki so ga visoko cenili in spoštovali, vsled česar je svobodomiselnost judovsko časopisje kakor strupeni gadje sikalo na plemenitega rajnika. Svobodomiselnost so rajnika zelo sovražili; tudi Tiszova liberalna klika, ki zdaj na Ogrskem vlada, ga ni ljubila, a rajnik se za to ni zmenil in je šel po svoji poti naprej. Ogrske se je zelo ogibal in kadar je moral na Ogrsko, jo je kmalu zapustil. Tudi ob

svojem zadnjem potovanju v Bosno si je rajši izbral daljšo pot skozi Trst in po moju, kakor da bi se bil peljal skozi Ogrsko. Vsemogočni framasoni na Ogrskem so ga zelo sovražili. Morebiti ogrski framasoni tudi bolje znajo, kakor ves drug svet, kdo je pravi povzročitelj stranske zarote v Sarajevu. »Slovenec« piše o tem tako-le: Izkuša se dati zaroti iredentistična srbska smer. Ampak ravno tako mogoče je, da tudi framasoni, katerih predniki so sklenili umoriti brata našega sivolasega vladarja mehikanskega cesarja Maksimilijana in se potem s svojim zločinom bahali, tudi znajo, da ni jugoslovanska iredenta, marveč organizirano mednarodno svobodomiselnost izreklo smrtno obsodbo in jo izvedlo. Samo nacionalno politični in maščevalni fanatiki bi se bili zadovoljili z eno žrtvijo, rajnim prestolonaslednikom, a usmrtili so dve osebi, prestolonaslednika in njegovo plemenito, do smrti mu zvesto soprogo vojvodinjo Hohenberg. Držno bi bilo zvrčati vso krivdo zgolj na nacionalno šovinistični moment, bodočnost pokaže, da je sarajevski zločin izkuhalo in izvedlo mednarodno organizirano svobodomiselnost.

Kdo so morilci?

Prvi napadalec z bombo je Nedeljko Čabrinović, 21 let stari tiskar, doma je iz Sarajeva. Tiskarstva se je izučil v Črnigori; delal je v Belgradu v državni tiskarni. Sam o sebi pravi, da je socialist. Pravi tudi, da nima z drugim napadalcem nobene zveze.

Drugi napadalec — morilec je Gavril Princip, 19 let stari gimnazijec. Doma je iz Grahova v okolici Livna. Hodil je mnogo v Belgrad, kjer je imel stike s takozvano srbsko narodno obrano (srbsko revolucionarno organizacijo). Sam pravi, da Čabrinoviča ni poznal; toda dokazano je že, da sta v Belgradu pred atentatom imela cele posvete. Izjavil je, da je nacionalni Srb, ki je tudi zato umoril prestolonaslednika. Vede se zelo hladno. Na vprašanje, zakaj je prišel v Sarajevo, se je nasmehnil in dejal: »Saj to ste vendar videli, zakaj sem prišel.«

V pondeljek je Čabrinović priznal, da je dobil bombe v Belgradu z izrecnim naročilom, naj usmrti prestolonaslednika Franca Ferdinanda. Bombe so srbske vojaške.

Iz srbskih belgrajskih listov samih se lahko ugotovi, da sta bila Princip in Čabrinović nerazdružljiva prijatelja.

Po novejših poročilih sta morilca priznala, da sta delala sporazumno. Bombe jim je dal neki srbski četaš v Belgradu.

Hrvaško časopisje in umor.

Hrvaško časopisje najostreje piše proti Srbom. Pravi, da je umor delo onega Belgrada, kjer je sestavljen glasoviti Pribičevićev »revolucionarni statut«, Belgrad, v katerem eksistira zarotniška združitev »Narodno Jedinstvo«. (List z enakim imenom je z vsesrbskim programom pri-

šel nedavno izhajati v Zagrebu), ki z lažjo in idejo laže svobode zavaja lahko-verne v svoje »bratstvo«, umor je delo velesrbske propagande, umor je delo te velesrbske propagande, ki ima v svojem statutu zapisano: »Dok ne zavijemo i poslednju avstrijsku princezu v crno, ne ćemo mirovati!«

Srbski list napovedal umor.

Belgraški list »Novosti« je že pret. četrtek prinesel naslednjo notico:

»Avstro-ogrski prestolonaslednik naj si to pot Bosno in Hercegovino dobro pogleda, ker ima sedaj zadnjo priliko, da jo vidi.«

Iz tega se da sklepati, da so v Belgradu natančno vedeli, kaj se bo zgodilo.

Srbi razširjajo revolucionarne letake.

V nedeljo, takoj po atentatu na prestolonaslednika je metal nekdo iz vlaka, ki prihaja iz Sarajeva v Brod, in sicer pri postaji Ali pašin most letake sledeče srbske revolucionarne vsebine: »Danes je bil ubit prestolonaslednik Franc Ferdinand a čez dva dni bo ubit Franc Jožef I., čez malo časa pa bo prišel kralj Peter in srbski prestolonaslednik ter osvobodil v teh deželah zaslužene Srbe.«

Policija in oblasti na postajah so odredile preiskavo, a našli so v vlaku pač letake, a oni, ki so jih razširjali, so morali že preje poskakati iz vozečega vlaka.

Iz vseh teh gori navedenih dejstev ni težko dognati, da je umor organizirano delo več ljudi. Ne bilo bi pravično, če bi vse Srbe dolžili tega groznega čina, toda, toliko je za nas gotovo, da je v tem imela svoje roke takozvana velesrbska propaganda, ki je tudi popolnoma svobodomiselnost. Ni tudi izključeno, da je znana framazonska ogrska klika držala tam svojo roko. Saj je znano, da na Hrvaškem Mažari podpirajo Srbe proti Hrvatom. In sovrastvo je skupno. Prestolonaslednik je bil katoličan; bil pa je tudi mož, ki bi zadovoljil avstrijske Jugoslovane in stopil tudi Madžarom na prste. To pa seve ni v interesu Velesrbsstva in ne Mažarov.

Aretacije uglednih Srbov.

Aretiranih je več Srbov, ki so osumljeni, da so v zvezi z atentatom, med njimi več urednikov. Aretiran je voditelj radikalnih Srbov Jeftanović, ki je sorodnik srbskega ministra. Jeftanović je pobegnil na tihem iz Sarajeva; a so ga vjeli in zaprli. Jeftanović je eden najuglednejših Srbov. Aretiran je tudi brat bivšega predsednika bosanskega sabora dr. Šola, ki je po umoru klical: Živio kralj Peter! Tekom pondeljka je bilo aretiranih nad 300 oseb.

Novi prestolonaslednik Karl Franc Jožef.

Prestolonasledstvo je prešlo na nadvojvodo Karla Franc Jožefa, podpolkovnika 39. pešpolka. Novi prestolonaslednik je bil rojen leta 1887 in je sedaj star 27 let in je nečak umorjenega Franca Ferdi-

nanda. Njegov oče je bil Oton, mlajši brat Fr. Ferdinanda.

Ko se je pa Franc Ferdinand oženil z grofico Chotek s Češkega in se pred ženitvijo odpovedal s prisego prestolonasledstvu za svoje otroke. Tedaj se je označil Karel Franc Jožef kot bodoči prestolonaslednik.

Njegova mati je bila nadvojvodinja Marija Jožefa s saškega dvora, brat pa Maks. Mati njegova se je bavila s slikarstvom in v tihosti je živela s svojima sinovoma do smrti cesarice Elizabete. Po njeni smrti je postala prva dama na dvoru in idealnega življenja je bilo konec.

Karel Franc Jožef je živel pri materi do leta 1905. Tega leta v jeseni je bil pa uvrščen kot poročnik k dragonskemu polku v Brandisu na Češkem.

Od tam je hodil često na Dunaj obiskovat svojo mater in — princezino Zito Parmsko, h kateri ga je vlekla ljubezen in s katero se je poročil 21. oktobra l. 1911.

Karel Franc Jožef je bil dosedaj vedno v Brandisu nad Labo. Sedaj je pa poklican na Dunaj, kjer se bo pripravljajal za vladarske posle.

Soproga sedanjega prestolonaslednika Karla Franca Jožefa se je rodila dne 9. maja 1892. v Vili Pianore, v italijanski provinci Lucca, ki jo je podedoval njen oče po svoji stari materi. Ta pokrajina je krasna in tu je preživela Zita svoja mlada leta. — Vzgaјale so jo dame iz višjih krogov. Ko je imela deset let, je prišla v zavod Salezijank v Zangberg na Bavarskem. Tam se je vzgaјala več princez in iz raznih višjih krogov in vladarskih rodbin. Leta 1908, je zapustila. Zita ta zavod, v katerem se je s posebnim zanimanjem bavila z umetnostjo, z vrenjem itd. Leta 1907. je umrl njen oče. Princeza je nadaljevala svoje študije pri Benediktincah v samostanu Ryde. Nune so Francozo in njih zavod slovi posebno po glasbeni vzgoji. Tudi tu je preživela Zita par let svoje srečne mladosti.

Dne 14. junija 1911. se je razširila vesela vest, da se je sedanji prestolonaslednik zaročil s Zito, princezo Parmsko. In že 21. oktobra istega leta se je slavila poroka, kateri so poleg cesarja prisostvovali visoki gostje.

Eno leto nato je povila princesa Zita zdravega dečka, ki je določen za bodočega prestolonaslednika. Lani pa je podarila srečnemu soprogu hčerko. Princeza Zita je vesele narave in je znana kot živahna dama, k ije povsod zelo priljubljena.

Na zadnji poti.

Prestolonasledniško dvojico so v Sarajevu balzamirali. V ponedeljek ob 3.16 so trupla slovesno blagoslovili. Obrede je opravil sarajevski nadškof dr. Stadler. Nato je vlak odpeljal mrtva trupla nazaj proti Metkoviću.

Ob 6h zjutraj v torek je pripeljal poseben dvorni vlak trupli prestolonaslednika in njegove soproge na kolodvor. Z vlakom je prišlo tudi spremstvo prestolonaslednikovo. Na kolodvoru je pričakoval vlak dalmatinski namestnik grof At-

tems, potem deputacije častnikov ter odposlanci raznih oblasti in prebivalstva. Ob železniški progi je stalo prebivalstvo v nešteti množicah. Bilo ga je na tisoče in je odkritih glava pozdravljalo izprevod.

Mornarji so dvignili krsti iz železnikega voza. Katoliški duhovniki so izvršili nato cerkvene obrede ob zvonjenju vseh svonov v Metkoviću. Nato je ob grmenju bobnov krenil mrtvaški izprevod iz kolodvora proti pristanišču. Krsta umrlega prestolonaslednika je bila pokrita v vojno zastavo. Mornarji so nato vkrcali krsti na parnik »Dalmat«, ki je bil ves pokrit z venci. Ob streljih generalne desarže, ki jo je oddala častna stotnija, je parnik nato odplul. Na parniku se je nahajal tudi dalmatinski namestnik grof Attems. Pred parnikom je vozil torpedni čoln.

Prebivalstvo iz vseh krajev obali je v velikanskih množicah stalo odkrito na obrežju, z gorečimi svečami v rokah in jokalo na glas. Ko je plul parnik mimo njih, so množice poklekale in katoliški duhovniki so ob zvonjenju zvonov blagoslovljali krsti.

Ko je parnik došel do izliva reke Neretve v morje, je krenil proti dreadnoughtu »Viribus Unitis«, ki je pozdravil mrtvega prestolonaslednika z 19 topovskimi streli. »Dalmat« se je potem približal dreadnoughtu, nakar so obe krsti dvignili na krov vojne ladie. Na zadnem koncu vojne ladie »Viribus Unitis« je bila pripravljena kapelica, okrašena z vojnimi zastavami in avstrijskimi štandartami. Duhovščina vojne ladie je blagoslovila krsti.

Ob 9. dopoldne so nato ponovno zagrneli topovi in »Viribus Unitis« je dvignil sidra ter z vojno zastavo na pol droga krenil proti Trstu.

»Viribus Unitis« prispe v Trst v četrtek zjutraj in se potem trupli prestolonaslednika in njegove soproge prenelieta z vlakom južne železnice na Dunaj, kamor dospete v četrtek zvečer. Opolnoči in prenelieto potem v cesarski dvor. V petek dopoldne bo dovoljen občinstvu dostop k mrtvaškemu odru. V petek dopoldne se bošte krsti ponovno blagoslovili, nakar in prenelieto v Arnstetten, kjer in polože v rodbinsko rakev prestolonaslednikove rodbine.

Po slovenski zemlji.

V četrtek zjutraj bo vlak južne železnice peljal pokojnika iz Trsta preko slovenske zemlje proti prestolici in odtod v Arnstetten k večnemu počitku.

Novice.

Današnje številko smo izdali poprej radi pretresljivega in groznega dogodka v Sarajevu, čegar žrtvi sta naš ljubljani prestolonaslednik in njegova soproga Zofija. V petek ne izide »Novi Čas«, pač pa zopet prihodnjo sredo.

Slovesna zadušnica je bila danes v Stolnici ob 10h. Opravil jo je Nj. Eksce-

lenca Prevzv. knez in nadškof dr. Sedej.

Žalovanje med Slovenci je splošno. Potniki, ki so bili na Dunaju, pravijo, da je v Gorici razmeroma več črnih zastav kot tam. Ob progi se jasno vidi, da slovenski kraji imajo povsod črne zastave, nemški pa ne v toliki meri. To kaže našo globoko udanost in ljubezen do moža, ki nam je bil prezgodaj odvzet.

Bolezen č. g. Kodriča na Trnovem se je v nedeljo nenadoma zelo poslabšala. Podeljeno mu je bilo sv. olje in papežev blagoslov. Čč. sobratom se priporoča ponovno v molitev!

Nadvojvoda Friderik v Breginju. Iz Breginje: V soboto, 20. junija, je prišel nadzorovat Nj. c. kr. Visokost nadvojvoda Friderik tukajšnjo posadko domobrancev. Občani so ga na vse zgodaj pričakovali pri slavaloku, vas je bila v zastavah. Pozdravili so visokega gospoda domači župnik, župan in šolska deklica, ki mu je izročila tudi krasen šopek. Nj. c. kr. Visokost si je ogledal ravnokar postavljeni spomenik v proslavo stoletnice odkar spadajo Breginj, Logje in Robedišče k avstrijskim deželam. Visoki gost je bil vidno vesel tacega sprejema in naročil je g. župniku, naj pove ljudstvu, da bo poročal presvitlemu cesarju, kako zvesto in udano ljudstvo biva tu ob italijanski meji. Ravno tako prisrčen sprejem so Nj. c. kr. Visokosti napravili tudi Ložani in Robediščani s svojim g. vikarjem na čelu. Smpač tu drugačni ljudje kakor doli v našem Kobaridu, ki bi nam moral biti zgled vsega dobrega, a je žal le centrum nestrpnege liberalizma, ki ga skuša širiti po vsej okolici.

Odkritje spomenika v Breginju. Iz Breginje: Dne 27. junija smo slovesno odkrili že omenjeni spomenik, delo g. Bitežnika iz Gorice. Kamenita piramida je z oklesanim dvoglavin avstrijskim orlom in letnicama 1814—1914. Letos poteče namreč sto let, kar je cesar Franc I. ločil sedanjo breginjsko občino od benečanskega okrožja in jo priklupil obmejni grofiji goriški ter s tem avstrijskemu cesarstvu Počastili so naše slavlje visokorodni gospod baron Baum, c. kr. okrajni glavar iz Tolmina, g. Oberstleutnant pl. Löser iz Kobarida, č. g. vikar Knavs, g. poslanec Miklavič, domače vojaštvo, g. stotnik iz Logov i, dr. Že v petek večer je vojaška godba svirala mirozov po vasi, umetni ognji so švigali in zvonovi so doneli pozno v noč. V soboto po sprejemnem pozdravu je daroval domači g. župnik sv. mašo s primernim nagovorom. Med sv. mašo je svirala vojaška godba iz Kobarida in častna stotnija je oddala običajne salve. Po končani zahvalni pesmi smo se podali ob zvokih koračnice k spomeniku, kjer je g. župan Tonkli v svojem nagovoru povdarjal zvestobo tukajšnjega ljudstva do Avstrije in presvitle cesarske hiše. »O tej zvestobi naj priča spomenik, ki ga bomo odkrili našim potomcem in naj jih opominja, da nas nasledujejo v isti zvesto-

bi in vdanosti.« — V prelepem govoru je g. c. kr. okrajni glavar odgovoril, slikajoč zgodovino, ki se je razvijala pred 100 leti v naših krajih, častil je občini na njenem domoljubju, in zvestobi do vladarske hiše ter je ukazal, da zavese padejo ob spomeniku. Med gromovitimi živijo-klici občanarjev in med sviranjem cesarske himne se je prikazala piramida, ob kateri so potem med primernim govorom položili vence domobranski častniki, podčastniki, moštvo tukajšnje stotnije, c. kr. orožniki, c. kr. finančna straža in dekleta, naše pevke. Častna stotnija je koncem vsega še defilirala pred spomenikom. Med slavnostnim obedom je gospod c. kr. okrajni glavar napil Njega Veličanstvu presvitlemu cesarju, poslani sta bili tudi udanostni brzojavki na cesarja in nadvojvodo Friderika. Tako je ob obilni udeležbi domačega in sosednjega ljudstva minul ta lepi in pomenljivi patrijotični praznik. Naj bi ostal neizbrisen v srcu naših ljudi in breginjskih otrok; otroci naj se navdušujejo ob pogledu na spomenik za dom in za cesarja!

»L'Eco del Litorale«, glasilo deželne glavarja in prošta dr. Faiduttija, v št. z dne 30. junija to za vse Avstrijce, posebno pa za nas Slovence in Hrvate prežalostno tragedijo v Sarajevu izrablja proti Slovonom sploh, in posebno proti goriskim Slovincem.

V tem veleresnem času ne bomo zavračali tega brezprimerno zlobnega denuncijantskega napada. Prihranimo si drugo priliko in na pristojnem mestu, ker so sedanji trenutki prežalostni in preresni.

Smrt Daničarja medicince Franca Uršiča na Dunaju. V petek, dne 26. rožnika ponoči je umrl nenadoma na Dunaju visokošolec — medicinec, član slov. kat. akad. tehn. društva »Danica« Franc Uršič. Bil je še malo ur pred smrtjo skupaj s tovariši. Krog 7. ure zvečer je prišel v svoje stanovanje in jel pisati pisma svojcem na Koroško. A vsled vnetja možganske mreže, na kateri je že prej bolehal — je padel na tla, kjer ga je našla postrežnica. Prenesli so ga v bolnišnico, kjer ni prišel več k zavesti. Pokojnik je bil vnet katoličan in zaveden koroški Slovenec. — Danes, dne 1. julija popoldne se je vršil pogreb. Pokojnika pripeljejo v domačo rojstno vas na Koroško. Pogreba so se udeležili vsi na Dunaju še bivajoči sočlani Daničarji, ki so mu zapeli v slovo nagrobnico. Razventega se je pogreba udeležilo tudi češko, hrvaško in poljsko katoliško dijaštvo organizirano v Slovanski Ligi katol. akademikov, ki mu je poklonilo tudi poleg, Danice in Slov. Dij. Zveze vence na krsto! — Naj v miru počiva!

Smrtna koša. Umrla je v sv. Mihaelu pri Šempasu Marija Mervič v visoki starosti 88 let. Bila je v kljub svoji starosti vedno čila; celo svoje življenje ni po-

rabila niti za vinar zdravila. Svetila ji večna luč.

Na c. kr. pripravnički za učiteljska v Tolminu je bil sklep šol. leta v soboto, dne 27. t. m. — Vseh gojencev je bilo 23, izmed katerih jih je izvršilo z dobrim uspehom 19, z odliko Josip Fon iz Tolmina. Ob enem se obvešča sl. občinstvo, da je vis. c. kr. ministerstvo to šolo opustilo; edina pripravnica za učiteljska je sedaj ona v Gorici, ki je združena s c. kr. moškim učiteljskim. Pripravnica v Tolminu je obstajala 9 let; tekom tega časa se je izsolalo 163 gojencev, izmed katerih jih je vstopilo na učiteljske 122; drugi pa so si izbrali kak drug stan; pri sprejemnem izpitu za učiteljske je padel v vseh letih 1 sam gojenec. — Vodstvo se uljudno zahvaljuje starišem, ki so kazali veliko zaupanje do tega zavoda, kakor tudi vsem blagim dobrotnikom, ki so podpirali ubožne dijake.

Izseljevanje v Kolumbijo. V Kolumbijski postavi se nahajajo določbe o ustanovi odbora za izseljevanje, katero naj bi pospeševalo naseljevanje pokrajin Caquetà in Putumayo z domačimi ali vnanjimi kolonisti.

Začetkom februarja 1914. izšli so v časništvu Bogote sestavki, iz katerih se razvidi, da je neka prekomorska prevozna družba v Parizu ponudila vladi v Bogoti 300 družin iz Švice, Tirolskega in Nemškega v Kolumbijo poslati in na željo te še nadaljnjih 700 družin v to svrhu pridobiti.

Te družine bi se nastanile po pokrajinah Caquetà in Putumayo. One pokrajine pa sestajajo po večini s pragozdov in močvirij ter se ne nudijo Evropejcem nikakih razgledov za prežitek. Mrzlica, razne bolezni in zopernosti teh nikakor olitanih tropskih dežel, bi evropejske naseljence kmalu deloma končale. Iz teh vzrokov se mora izseljence v te zgoraj omenjene pokrajine Kolumbije najstrožje svariti.

Prva žrtev Soče. Utonil se je v Soči pri Gorici sedmošolec nemške gimnazije Hektor Delchin, star 17 let, sin računskega svetnika pri gozdnem ravnatelstvu v Gorici Ivana Delchina. Šel se je kopati s tovariši v Sočo pod konjedercem. Učili so ga plavati; onemu, ki ga je držal na vrvi, je spodrsnilo. Delchin je bil v večji vodi, močan tok ga je potegnil nase, in Delchin je utonil. Truplo iščejo že skoro teden dni, pa ga še niso našli. Vest o tej nesreči se je hitro raznesla po mestu in povsod so jo občutili s sožaljem za stariše. Delchin je prva letošnja žrtev deroče in mrzle Soče. Koliko jih bo še?

Dijaka ali učenca sprejme z prihodnjim šolskim letom dobra slovenska družina na stanovanje. Več se poizve v uradništvu tega lista.

ŠIRITE „NOVI ČAS!“

Steckenpferd-
lilijnomlečnato milo
prej ko slej neuprno za oskrbo polti in lepote. Pri-
znana pisma. Po 80 h povsod.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje
Dr. I. Eržen
GORICA

Jos. Verdi tekališče šte. 37

Umetne zobe, zlato zobovje, zlate krone
zlate mostove, zobe na kaučukove plošče
uravnavanje krivo stoječih zob. Plombe
vsake vrste.

Ordinira v svojem ateljeju
od 9. ure dop. do 5. ure pop.

Edina, večkrat odlikovana slo-
venska trdka na Tirolskem,

se najtopleje priporoča za
izdelovanje **kipov, razpel,**
oltarjev, križevih potov
itd. itd. itd.

Velikanska zaloga sv. raz-
pel brez križa ali s kri-
žem, zaloga vsakovrstnih
slik v najfinem olinot-
sku na platno navlečene,
v vsaki velikosti in ceni.

Cenike pošilja zastoj
in franko

KONRAD SKAZA

umetni atelje za vsa cerk-
vena dela.

S. -Ulrich Gröden Tirol. -

Franco Obid,
paser v Cerknem

se uljudno priporoča č. cerkvenim
oskrbništvom za izdelovanje cerkve-
nega orodja, kakor: moštrance,
kelhe, lestence, svečnike i. t. d.
Popravlja, prenavlja, pozlačuje, po-
srebruje, tudi staro cerkveno orodje.

Solidna izvedba! — Zmerne cene!

Slov. Straža potrebuje pomoči!